

POSTPARTUM KENDİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Kerime Derya TAŞCI

Samiye METE

Kabul Tarihi: 04.01.2006

ÖZET

Bu araştırma doğum yapan kadınların yeni döneme uyumlarını değerlendirmek üzere geliştirilen "Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin (Postpartum Self Evaluation Questionnaire) güvenilirlik ve geçerliğini değerlendirmek için yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini Denizli il merkezinde yaşayan, postpartum üçüncü gün ile altıncı hafta arasında bulunan, 20-38 yaşları arasında, okuma-yazma ve Türkçe bilen, vajinal doğum yapmış, eşi ile birlikte yaşayan, kendisinde ve bebekte fiziksel ya da psikolojik bir rahatsızlık/sakatlık olmayan toplam 420 kadın oluşturmuştur. Ölçek, örneklem grubunda uygulandıktan sonra test-tekrar test için on gün arayla 100 anneye ikinci kez uygulanmıştır.

Lederman ve Weingarten tarafından 1981 yılında geliştirilen ölçeğin 7 alt boyutu ve 82 maddesi bulunmakta, toplam ölçek ve alt ölçek iç tutarlık güvenilirlik katsayıları 0.81 ile 0.92 arasında değişmektedir.

Türkçe'ye çevrilen ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için yapılan iç tutarlık güvenilirlik katsayısı yüksek düzeyde ($\alpha = 0.87$), alt grupların iç tutarlık güvenirlilik katsayıları 0.64 ile 0.84 arasında bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmede madde toplam puan analizi sonucuna göre $r = 0.30-0.59$ arasında bulunmuş ve hiçbir madde ölçekten çıkartılmamıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise yüksek düzeyde bulunmuştur ($r = 0.87$).

Bu sonuçlara göre ölçeğin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum dönem, uyum, kendini değerlendirme, geçerlik, güvenilirlik

ABSTRACT

Validity and Reliability Study of the Postpartum Self Evaluation Questionnaire

This research was conducted to evaluate the reliability and validity of the Postpartum Self Evaluation Questionnaire which was developed to evaluate the adaptation of women in the early period following childbirth.

The research population consisted of a total of 420 women who lived in Denizli province center, were between the 3rd day and the 6th week postpartum, were between 20-38 years of age, knew how to read and write and knew Turkish, had delivered their child vaginally, lived with their husbands, who did not have and whose infant did not have any physical or psychological illness or disability. After the tool was used with the sample group, it was given to 100 mothers for the second time ten days later for test-retest reliability.

The questionnaire was developed by Lederman and Weingarten in 1981, contains 82 items and has seven subscale internal consistency reliability between 0.81 and 0.92.

The internal consistency reliability coefficient to evaluate the reliability of the Turkish version of the tool was found to be a high level ($\alpha = 0.87$), and the subcategory internal consistency reliability coefficients varied between 0.64 and 0.84. Based on the result of the Pearson correlation analysis conducted to evaluate the tool's reliability no items were removed from the tool. The test-retest reliability coefficient that added all of the tool's items was found to be at a high level ($r = 0.87$).

As a result of this study, Postpartum Self Evaluation Questionnaire is validity and reliability for Turkish society.

Keywords: Postpartum period, adaptation, self-evaluation, validity, reliability.

* Bu çalışma 2005 yılında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir

** Pamukkale Üniv. Denizli Sağlık Yüksekokulu (Bilim Uzmanı)

*** Dokuz Eylül Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu (Yard.Doç.Dr.)

GİRİŞ

Gebelik, doğum ve doğum sonu dönem üreme sağlığını etkileyen en önemli dönemlerdendir. Postpartum dönem, doğumdan sonraki altı haftayı içeren anne, bebek ve aile açısından uyum yapılması gereken yeni ve karmaşık bir dönemdir (Benson 1994, Güler 1998).

Postpartum dönem, ebeveynlerin bebek bakımı vermesi, bebek için güvenli çevre oluşturması, bebekle iletişim kurması, yeni rolleri öğrenmesi, aile duyarlılığını geliştirmesi ve bebekle ilgili problemlerle baş etmesini gerektiren bir dönemdir. Bu dönem, aile için çok olumlu, doyum sağlayan, aile bağlarının güçlendiği bir dönem olarak yaşanabileceği gibi, kriz yaşanan bir dönemde olabilir (Balcombe 1992).

Ülkemizde doğum yapan anneler genellikle 24 saat sonra hastaneden taburcu edilmektedir. İlk 24 saatte acil olarak gelişebilecek bazı komplikasyonları önlemek için bu süre yeterli olarak görülebilir. Ancak doğum sonu dönemde annenin yeni durumuna uyum sağlamasına destek için bu süre yeterli değildir. Doğumdan sonraki ilk günde, sağlık personeli ile yoğun etkileşim içinde olan annenin postpartum döneme uyum yapabilmemesinde ailenin yanı sıra, sağlık çalışanlarından, özellikle hemşirelerden aldığı bakım çok önemli yere sahiptir (Güler 1998).

Birinci günden sonra evine dönen anneye pasif ve bağımlı dönemi boyunca en çok destek olan kişi eşi ve diğer aile üyeleridir. Postpartum dönemde anneye uygun bir destek sağlanmadığında yeni duruma uyum yapmada sorunlar yaşanabilmekte, fizyolojik ve psikolojik sorunlarla karşılaşabilmektedir (Crow and Von Baeyer 1989, Hodnett 1996). Özellikle lohusalığın ilk bir haftası, fizyolojik ve psikolojik yönden bir geçiş dönemidir. Sistemlerdeki hızlı değişimler ve hormonlarını ani değişiminin yanında annenin içinde bulunduğu fiziksel

sorunlar, anne, bebek ve eşin yeni dönemdeki değişimlere uyum sağlayamaması çeşitli ruhsal sorunlara neden olabilmektedir. Bu nedenle anneye evde verilen bakım bu sorunların önlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Moore 1983, Rubin 1986).

Çocuk sahibi olmayla beraber eşlerin sosyal yaşamlarında değişiklikler başlamaktadır. Anne, eğer çalışıyorsa bir süre iş yaşamını ikinci planda tutmak zorunda kalabilir. Evde geçirdiği süre artmıştır. Bunun sonucunda sosyal ve iş yaşamında oluşan kısıtlamalar annede stres yaratabilmektedir. Diğer yandan eşinin ilgisinin ve sevgisinin tamamen bebeğe yönelmesi birçok baba için stres kaynağı olabilmektedir. Eşlerin ilişkilerindeki eski düzen bozulabilmekte, eşlerin birbirinden beklentileri değişebilmekte, rol ve sorumluluklarında artış görülebilmektedir (Taşkın 1997).

Böyle kritik bir dönemde anne bebeği ile yeterince ilgilenemeyebilir. Bu dönemde göz ardı edilen fiziksel ve ruhsal sorunlar kadının daha ileriki yaşantısında onu daha çok rahatsız edebilir ve istenmeyen bazı sorunlara yol açabilir. Bu nedenle, hastaneden taburcu olduktan sonra annenin fiziksel ve ruhsal sağlığı özellikle ilk 6 hafta yakından takip edilmelidir. Bu durumda hemşire/ebe'nin sorumluluklarından bazıları; yeni anne babanın beklentileri doğrultusunda hem biyolojik hem de psikolojik olarak mümkün olduğunca olumlu deneyimler yaşamalarını sağlamak, evde destekleyici çevre oluşumunu hazırlamak, kriz durumlarında aileyi desteklemektir. Bu amaçla postpartum dönemde yapılan değerlendirmeler çok önemlidir (Hodnett 1996).

Hemşireler, birinci basamak sağlık kuruluşlarında, prenatal ve postpartum kliniklerde annelerle birlikte çalışırlar. Postpartum dönemde uyum sorunları, annelerin doğumdan sonra sağlık kuruluşundan çıktıkları zamanda (postpartum 4-6 hafta sonra) olmaktadır. Annelerin evde oldukları bu dönemde

belirtilerin gözden kaçması ve erken tanılamamanın yapılamaması olasıdır. Bu nedenle, doğumdan sonra annenin risk faktörleri açısından değerlendirilmesi, gerekli önlemlerin erken dönemde alınması önemlidir. Hemşire, ebe ve diğer sağlık bakım personelinin hastanın doğumdan sonraki adaptasyonunu değerlendirmesi, postpartum sosyal ve psikolojik iyileşmenin değerlendirilmesi için Türkiye’de geçerlik ve güvenilirliği olan değerlendirme araçlarına gereksinim vardır.

Bu çalışmanın amacı; postpartum dönemdeki kadınların doğum sonu anneliğe, bebek bakımına ve eşi ile ilişkilerine yönelik uyumunu değerlendirmek üzere geliştirilen “Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği” (Postpartum Self-Evaluation Questionnaire)’nin Türk anneler için güvenirliliğini ve geçerliğini değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, “Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği”nin

geçerliğini ve güvenilirliğini test etmek için metodolojik olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Denizli İl Merkezi’nde Sağlık Müdürlüğü’ne bağlı 21 adet sağlık ocağı oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmeden, evren üzerinde çalışılmış, 82 maddelik ölçeğin madde sayısının beş katı alınarak 420 kişi çalışmaya dahil edilmiştir.

Literatürde, doğumdan sonraki ilk on günlük sürede annenin pasif ve bağımlı olduğu, bunu izleyen on-yirminci günler arası süre içerisinde bağımsız annelik davranışlarının kazanılmaya başlandığı ve yirminci günden sonra bağımsız annelik rolünün kazanılmaya başlandığı yer almaktadır (Moore 1983, Rubin 1986). Bu nedenle, örneklem grubundaki kadınların eğitim durumu ve doğum sonrası geçen sürenin doğum sonu uyumlarını etkileyeceği düşünülerek her gruptan eşit oranda kadın örnekleme dâhil edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Örnekleme Alınacak Kadınların Postpartum Dönem ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (n:420)

Postpartum Dönem	Postpartum 3-10gün (S:140)				Postpartum 11-20 gün (S:140)				Postpartum 21-40 gün (S:140)			
	İlk	Orta	Lise	Y.O	İlk	Orta	Lise	Y.O	İlk	Orta	Lise	Y.O
Eğitim Durumu	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35

Araştırmanın sınırlılıkları

Denizli ilçelerindeki sağlık ocaklarına kayıtlı olan, doğumdan sonraki ilk iki günde ve altıncı haftayı geçmiş olan, 20 yaşından küçük 38 yaşından büyük olan, okuma-yazma ve Türkçe bilmeyen, sezeryan doğum yapmış, eşi yanında olmayan, kendisinde ve bebekte fiziksel ya da psikolojik bir rahatsızlık/sakatlık olan anneler örneklem dışında tutulmuştur. Bu sınırlılıklar, orijinal ölçeğin sınırlılıkları kapsamında olması nedeniyle belirlenmiştir. Ayrıca, “doğum

deneyiminden memnuniyet” alt ölçeği, annelerin normal doğum sırasında vermiş oldukları tepkilere yönelik değerlendirmelerini içermesi, sezeryan doğum yapan annelerin doğuma katılımlarının olmaması nedeniyle orijinal ölçekte de olduğu gibi sadece normal doğum yapan annelere uygulanmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmanın etik ilkelere uygunluğu ile ilgili olarak, önce orijinal ölçeği geliştiren Lederman’dan e-posta yolu ile izin alınmıştır. Daha sonra,

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik ve Laboratuvar Araştırmaları Etik Kurul Onayı ve Denizli İl Sağlık Müdürlüğü'nden gerekli izin alındıktan sonra dil geçerliğine yönelik çalışmalara başlanmıştır. Ölçek uygulamasına başlamadan önce, sağlık ocaklarından telefon numaraları alınan annelerle telefonda görüşülerek çalışmanın amacıyla ilgili kısaca bilgi verilmiş, araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlar için uygun bir zaman belirlenerek randevu alınmıştır. Ölçek uygulanmadan önce, kadınlardan çalışmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözlü onam alınmıştır.

Geçerlik Çalışması

Dil geçerliği çalışmaları kapsamında orijinal ölçek, her iki dili çok iyi bilen, ana dili Türkçe olan üç kişi tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçeğin İngilizce'den Türkçe'ye yapılan çevirisinden en uygun ifadeler seçilerek Türkçe ölçek oluşturulmuştur. Ölçeğin yeniden Türkçe'den İngilizce'ye çevirisi; ana dili Türkçe olan, daha önce anketin İngilizce halini görmeyen, her iki dili ana dili gibi bilen üç kişiye yaptırılmıştır.

Geri çevirinin orijinal ölçek ifadeleri ile karşılaştırması yapıp gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra Türkçeleştirilen formun dilimize ve kültürümüze uygunluğunu değerlendirmek için, Üniversitelerin Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Bölümü'nden yedi öğretim üyesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümü'nden bir öğretim üyesi, Psikiyatri Hemşireliği Bölümü'nden bir öğretim üyesi ve Halk Sağlığı Hemşireliği Bölümü'nden bir öğretim üyesi olmak üzere toplam on kişilik uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar, her soruya 1 (en kötü) ile 10 (en iyi) arasında puan vermişlerdir. Uzmanların önerileri doğrultusunda ölçeğin tüm

ifadeleri tekrar düzenlendikten sonra uygulamasına başlanmıştır.

Ölçeğin zamana göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla postpartum üçüncü dönemde (21-40. gün) bulunan 100 kadına birinci uygulamadan 10 gün sonra ikinci uygulama yapılarak tekrar test verileri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri; örnekleme alınan Annelerin Tanıtıcı Bilgi Formu ve Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği (Postpartum Self Evaluation Questionnaire) kullanılarak toplanmıştır.

Anneleri Tanıtıcı Bilgi Formu; kadınların izlendikleri sağlık ocağı, annenin yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik süresi, doğumun yapıldığı yer, kaçınıcı doğumu olduğu, sosyal güvencesi, kaç gün önce doğum yaptığı, eşin yaşı, eşin eğitim durumu, eşi ile evlenme tipi, eşi ile akrabalığı olup olmadığı, evde sürekli kimlerle yaşadığı, doğumdan bu yana kimlerle kaldığı, bebek bakımına katkı sağlayan kişi olup olmadığını sorgulayan toplam 18 sorudan oluşmaktadır.

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği (PKDÖ), Lederman ve Weingarten tarafından 1981 yılında postpartum dönemdeki kadınların anneliğe uyumunu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş 82 maddeli, 4'lü likert tipi bir ölçektir. PKDÖ' nin annelerin doğum sonu uyumlarını değerlendiren 7 alt ölçeği bulunmaktadır. Her bir alt ölçek 10 ile 13 madde içermektedir. Alt ölçekler; partnerler arasındaki ilişkinin kalitesi, partnerlerin bebek bakımına katılıma bakışları, doğum deneyiminden memnuniyet, hayatın devamından hoşnut olma, annelik görevleriyle başa çıkmada güce güvenmek, annelik ve yenidoğan bakımından memnurluk, aile ve arkadaşların annelik için desteği olarak gruplandırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği (PKDÖ)'nin Alt Ölçeklerinin Soru Numaraları ve Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Değerlerin Gösterilmesi

PKDÖ ve Alt Ölçekler	Madde Sayısı	Soru Numaraları	Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Değerler
Ölçek 1. Eşler Arasındaki İlişkinin Kalitesi	12	4,10,24,31,37,38,39,43,45,49,55,56	12-48
Ölçek 2. Partnerlerin Bebek Bakımına Katılıma Bakışları	11	2,7,13,16,21,32,54,57,65,71,74	11-44
Ölçek 3. Doğum Deneyiminden Memnuniyet	10	6,9,28,47,48,58,67,68,73,79	10-40
Ölçek 4. Hayatın Devamından Hoşnut Olma	10	5,8,18,30,35,41,51,60,70,81	10-40
Ölçek 5. Annelik Görevleriyle Başa Çıkma Güce Güvenme	14	1,12,14,17,26,27,36,50,52,59,61,63,76,82	14-56
Ölçek 6. Annelik ve Yeni Doğan Bakımından Memnuluk	13	3,11,20,22,23,25,33,34,42,44,53,64,75	13-52
Ölçek 7. Aile ve Arkadaşların Annelik İçin Desteği	12	15,19,29,40,46,62,66,69,72,77,78,80	12-48
Toplam Ölçek	82		82-328

Ölçekteki maddelerden 39'u ters yönlüdür. Ölçekteki ters yönlü maddelerin numaraları şu şekildedir; 1, 2, 4, 6, 9, 10, 14, 15,16, 22, 29, 30, 32, 33, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 54, 59, 61, 62, 67, 69, 71, 73, 77, 78, 79, 81, 82. Ölçek 4 dereceli değerlendirmeyle ölçülmektedir. Doğum sonu uyum "1"den "4"e (4:"Çok fazla tanımlıyor", 3: "Kısmen tanımlıyor", 2: "Biraz tanımlıyor", 1:Hiç tanımlamıyor") kadar değişen puanların sonuçlarına dayanılarak değerlendirilir. Ters maddelerde puanlama tam tersi olacak şekilde yapılmaktadır. Ölçeğin tamamı için en az 82, en fazla 328 puan alınabilmektedir. Düşük puanlar doğum sonu uyumun yüksek olduğunu göstermektedir (Lederman et al. 1981, Lederman and Lederman 1987). Lederman ve Weingarten tarafından 1981 yılında postpartum dönemdeki

kadınların anneliğe uyumunu değerlendirmek amacıyla postpartum 3.gün ile 6. haftada yapılan çalışmada Cronbach alpha katsayısı 0.92 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde, uzman görüşlerinin değerlendirilmesi Kendall W testi ile yapılmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerin ölçek toplam puanına katkısını değerlendirmek ve böylece ölçeğin bütünüyle ne derecede ilişkili olduğunu belirlemek amacıyla madde analizi yapılarak, madde-toplam puan korelasyon katsayısı değerlendirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek üzere Cronbach alfa güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin benzer koşullar altında ve belli bir zaman aralığı ile elde edilen ölçüm sonuçları arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla önerilen test-tekrar test

güvenirligi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'ni oluşturan maddelerin anlaşılabilirliği ve Türk dili açısından değerlendirilmesi, Kendall W testi ile yapılmıştır. Uzmanların verdikleri puanların değerlendirilmesi sonucunda, uzmanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı fark bulunmamıştır (W=0.339, p=0.068). Uzman görüşleri arasında farklılık olmaması Türkçe'ye çevrilen ölçeğin kültürümüze uygunluğu yönünden "bağımsız gözlemciler arası uyum" güvenirliliğinin sağlandığını göstermiştir (Erkuş 2003, Özdamar 1999).

Ölçeği oluşturan maddelerin ölçek toplam puanına katkısını değerlendirmek ve böylece ölçeğin bütünüyle ne derecede ilişkili olduğunu belirlemek amacıyla madde analizi yapılarak, madde toplam puan

korelasyon katsayısı değerlendirilmiştir. Madde toplam puan korelasyon katsayıları 0.30 ile 0.59 arasında dağılım göstermiştir. Madde seçiminde kabul edilebilir katsayının 0.25 değerinden büyük olması beklenir (Erkuş 2003, Özdamar 1999). Madde-toplam puan korelasyonlarının negatif olmaması gerekir, bu durum ölçeğin toplanabilirlik özelliğini bozar. Negatif değer ya da sıfıra yakın bir değer elde edilmesi maddenin ölçülmek istenen tutumu ölçmede yetersiz kaldığını gösterir (Erkuş 2003, Özdamar 1999). Tüm maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları 0.30 ve üzerinde olduğu için, maddelerin uygun olduğu kabul edilmiş ve hiçbir madde ölçekten çıkarılmamıştır.

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği ve alt ölçeklerinin iç tutarlılığı Tablo 3'te Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı ile incelenmiştir.

Tablo 3. Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği ve Alt Gruplarının Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayıları

Alt Ölçekler	Madde Sayısı	Alınabilecek Alt ve Üst Puanlar	X ± SS	Alfa Değeri
Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği	82	82-328	231.2±17.6	0.87
Ölçek 1. Eşler Arasındaki İlişkinin Kalitesi	12	12-48	23.2 ± 3.3	0.84
Ölçek 2. Partnerlerin Bebek Bakımına Katılıma Bakışları	11	11-44	25.6± 3.6	0.68
Ölçek 3. Doğum Deneyiminden Memnuniyet	10	10-40	21.8 ± 4.3	0.76
Ölçek 4. Hayatın Devamından Hoşnut Olma	10	10-40	28.0± 3.8	0.64
Ölçek 5. Annelik Görevleriyle Başa Çıkmada Güce Güvenme	14	14-56	28.9± 5.0	0.77
Ölçek 6. Annelik ve Yeni Doğan Bakımından Memnunluk	13	13-52	33.7± 5.5	0.68
Ölçek 7. Aile ve Arkadaşların Annelik İçin Desteği	12	12-48	35.6± 5.7	0.70

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin alt ölçeklerinin Cronbach alfa güvenirlilik katsayıları 0.64 ile 0.84 arasında değişmiştir. Tüm ölçek

maddeleri için Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı 0.87 bulunmuştur. Bu değerler **oldukça güvenilir** olarak değerlendirilmiştir. Lederman'ın çalışmasında

Cronbach alfa değerleri ölçek için 0.90, “Eşler Arasındaki İlişkinin Kalitesi” alt grubu için 0.92, “Partnerlerin Bebek Bakımına Katılıma Bakışları” alt grubu için 0.91, “Doğum Deneyiminden Memnuniyet” alt grubu için 0.88, “Hayatın Devamından Hoşnut Olma” alt grubu için 0.81, “Annelik Görevleriyle Başa Çıkmada Güce Güvenme” alt grubu için 0.85, “Annelik ve Yeni Doğan Bakımından Memnuluk” alt grubu için 0.82 ve “Aile ve Arkadaşların Annelik İçin Desteği” alt grubu için 0.85 olarak bulunmuştur (Beck 1998, Lederman et al. 1981). Bu çalışmada ölçek maddelerinin aynı özelliği ölçtüğünü kanıtlamak için elde edilen iç tutarlık güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için *yüksek* düzeyde bulunmuştur. İç tutarlığın dayandığı temel görüş, ölçme aracının belli bir amacı gerçekleştirmek için birbirinden bağımsız maddelerden oluştuğu ve bunların ölçme aracının bütününe hizmet ettiği, birbirine eşit ağırlıkları olduğu varsayımdır. Bu nedenle iç tutarlılık sonuçları, ölçme

aracının homojenliğini göstermektedir. Tulman ve arkadaşlarının postpartum 6 haftalık dönemde 97 anne ile yaptıkları çalışmada (1990), Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.66 ile 0.90 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. Collins ve arkadaşlarının postpartum ikinci ayda 31 anne üzerinde yaptığı çalışmada (1992), ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.78 ile 0.94 arasında değerler almıştır. Kiehl ve White (2003), üç farklı ülkede postpartum altıncı haftadaki annelerle yaptığı çalışmada, ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayılarını Norveç'teki anneler için 0.59 ile 0.89 arasında, İsveç'teki anneler için 0.68 ile 0.85 arasında ve A.B.D'deki anneler için 0.75 ile 0.95 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. Blum ve arkadaşlarının çalışmasında da (2004), ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.53 ile 0.79 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. Bu sonuçlar, çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 4. Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği(PKDÖ) ile Alt Ölçekler Arasındaki Korelasyon Katsayıları (n:420)

Alt Ölçekler	r	p
Ölçek 1. Eşler Arasındaki İlişkinin Kalitesi-PKDÖ	0.82	0.001
Ölçek 2. Partnerlerin Bebek Bakımına Katılıma Bakışları- PKDÖ	0.72	0.001
Ölçek 3. Doğum Deneyiminden Memnuniyet- PKDÖ	0.75	0.001
Ölçek 4. Hayatın Devamından Hoşnut Olma- PKDÖ	0.68	0.001
Ölçek 5. Annelik Görevleriyle Başa Çıkmada Güce Güvenme- PKDÖ	0.75	0.001
Ölçek 6. Annelik ve Yeni Doğan Bakımından Memnuluk- PKDÖ	0.70	0.001
Ölçek 7. Aile ve Arkadaşların Annelik İçin Desteği- PKDÖ	0.71	0.001

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği ile alt ölçekler arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4'te gösterilmiştir. Her bir alt boyutun ölçekle uyumuna bakmak için, alt boyut toplam puanı ile ölçek toplam puan korelasyonları incelenmiş ve korelasyon

katsayılarının 0.68 ile 0.82 arasında bulunmuştur. Her bir alt ölçeğin puanı ile toplam ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek korelasyon bulunması ölçeğin güvenilirliğini desteklemektedir (Erkuş 2003, Özdamar 1999). Bu sonuca göre,

her bir alt ölçekte bulunan maddelerin içeriğinin toplam ölçeğin içeriği ile ilişkili oldukları, her bir alt boyutun güvenilir olduğunu söylenebilir. Ancak, Alt Ölçek 4'ün korelasyon katsayısı, 0.68 olduğu için güvenilirliği zayıf olarak değerlendirilmiştir. Lederman'ın çalışmasında (1981), ölçek ve alt ölçek arasındaki korelasyonlar 0.78 ile 0.96 arasında bulunmuştur. Bu sonuç, çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin benzer koşullar altında, zamana göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla test-tekrar test uygulaması yapılmıştır. Ölçeğin zaman göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla postpartum üçüncü dönemde (21-40.gün) bulunan 100 kadına birinci uygulamadan 10 gün sonra ikinci uygulama yapılarak tekrar test verileri toplanmıştır. Postpartum Kendini Değer-

lendirme Ölçeği'nin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı $r = 0.87$ ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Toplam ölçek ve alt ölçek test-retest puan korelasyonları 0.84 ile 0.98 arasında değer almıştır ($p < 0.001$). Test-tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme, zamana göre değişmezlik gücüdür (Erkuş 2003, Özdamar 1999). Bu çalışmada, iki ölçüm arasında uygun zaman olması ve bu süre içerisinde uyumun değişmemesine bağlı olarak ölçeğin zamana göre değişmezliği gösterilmiştir. Alt boyutların tekrarlanan ölçüm sonuçlarının benzerlik göstermesi, her bir alt boyutun güvenilir olduğunun göstergesidir. Lederman'ın çalışmasında (1981), toplam ölçek ve alt ölçek test-retest puan korelasyonları 0.92 ile 0.98 arasında değerler almıştır. Bu sonuç, çalışma sonucunu desteklemektedir.

Tablo 5. PKDÖ ve Alt Boyutlarının Test-Tekrar Test Puanlarının Karşılaştırılması (n:100)

PKDÖ ve Alt Ölçekleri	PKDÖ Puanı		t	p
	İlk Uygulama X ± SS	İkinci Uygulama X ± SS		
Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği	205.4 ± 14.7	200.3 ± 12.2	8.006	0.370
Alt Ölçek 1. Eşler Arasındaki İlişkinin Kalitesi	205.5 ± 9.76	201.0 ± 9.97	4.382	0.228
Alt Ölçek 2. Partnerlerin Bebek Bakımına Katılma Bakışları	201.4 ± 18.2	197.5 ± 14.9	5.406	0.075
Alt Ölçek 3. Doğum Deneyiminden Memnuniyet	206.8 ± 14.4	202.1 ± 10.7	4.717	0.119
Alt Ölçek 4. Hayatın Devamından Hoşnut Olma	203.5 ± 16.9	199.5 ± 16.9	2.381	0.395
Alt Ölçek 5. Annelik Görevleriyle Başa Çıkma Güce Güvenme	204.5 ± 10.8	200.7 ± 10.8	5.679	0.312
Alt Ölçek 6. Annelik ve Yeni Doğan Bakımından Memnunluk	208.4 ± 16.4	202.6 ± 14.5	2.011	0.756
Alt Ölçek 7. Aile ve Arkadaşların Annelik İçin Desteği	206.6 ± 18.7	198.2 ± 9.9	2.736	0.264

Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği ve alt ölçeklerinin birinci ve ikinci uygulama puan ortalamaları Tablo 5'te gösterilmiştir. Ölçeğin on gün ara ile uygulanan iki ölçüm sonucundan elde edilen PKDÖ ve alt ölçek puan ortalamaları arasındaki farkı değerlendirmek amacıyla "Bağımlı Gruplarda t Testi" uygulanmış ve iki ölçüm sonuçları arasında istatistiksel olarak fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Aynı ölçme aracı, değişik zamanlarda bireylere uygulandığında, bireylerin ölçme aracı maddelerine verdiği yanıtların benzer olması, o ölçme aracının değişmezliğini gösterir (Erkuş 2003). Bu ölçeğin, tekrarlanan ölçüm sonuçlarının benzer olması, Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin güvenilir olduğunun bir göstergesidir. Lederman'ın çalışmasında (1981), ölçeğin postpartum üçüncü gün ve altıncı haftada uygulanan iki ölçüm sonucundan elde edilen puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuç, literatürde de belirtildiği gibi farklı postpartum dönemlerde

annenin uyumunda farklılık olduğunun göstergesidir. Bizim çalışmamızda ise, tekrar test verileri farklı dönemlerdeki annelere uygulanmamıştır. Bu nedenle de, annelerin iki ölçüm arasındaki yanıtlarında farklılık gözlenmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Postpartum dönemdeki kadınlara bu döneme uyumlarını ölçen Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'ni Türk literatürüne kazandırmak amacıyla planlanan ve yapılan çalışma sonuçlarına göre, ölçek dilimiz ve kültürümüz açısından geçerli bir ölçme aracıdır, tüm maddeler ölçeği temsil etmektedir ve her bir madde kullanılabilir güvenilirliktedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda, Postpartum Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin, postpartum dönemde ki kadınlarda doğum sonu uyumu değerlendirilmek amacıyla güvenilir ve geçerli bir ölçek olarak uygulanması, ölçeğin farklı sosyoekonomik düzeydeki grupları temsil eden örneklemelere uygulanarak değişmezliğinin desteklenmesi ve alt ölçeklerin ayrı ayrı kullanıldığı durumlarda ölçeğin "doğum deneyiminden memnuniyet" alt boyutunun sezeryan doğum yapan kadınlara uygulanmaması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Balcombe J** (1992). Postnatal depression how can the distress be alleviated. *Nursing Times* 19(1):29-33.
- Beck CT** (1998). A review of research instruments for use during the postpartum period. *Maternal and Child Nursing* 23(5):38-42.
- Benson RC** (1994). *Obstetrics and Gynecology*. 7.Edition, Los Attes, Lange Medikal Publication, 235.
- Blum JW, Beaudoin CM, Lemos LC** (2004). Physical activity patterns and maternal well-being in postpartum women. *Maternal and Child Health Journal* 8(3):163-169.
- Collins LO, Tiedje H, Stommel E et al.** (1992). Maternal role attainment and identity in the postpartum period:

stability and change. *Nursing Research* 35(2):68-71.

Crow K, Von Baeyer C (1989). Predictors of a positive childbirth experience. *Birth* 16(2):59.

Erkuş A (2003). Psikometri Üzerine Yazılar. Birinci Basım, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 57-72.

Güler K (1998). Prenatal bakımı etkileyen faktörlerle ilgili epidemiyolojik bir çalışma. *Hemşirelik Bülteni* 3:12.

Hodnett ED (1996). Nursing support of the laboring woman. *Journal of Obstetric and Gynaecology Nursing* 25(3):257-264.

Kiehl EM, White MA (2003). Maternal adaptation during childbearing in Norway, Sweden and United States, Scandinavian. *Journal of Caring Sciences* 17(2):96-103.

Lederman RP, Raff, BS, Carroll P (1981). Perinatal Parental Behavior: *Nursing Research*

and Implications for Newborn Health, March of Dimes Birth Defects Foundation, Birth Defects:Original Article Series. Newyork 17(6): 200-231.

Lederman RP, Lederman E (1987). Dimensions of postpartum adaptation: comparions of multiparas 3 days and 6 week after delivery. Journal of Psyhosomatic Obstetrics and Gynaecology 7: 193-203.

Moore M (1983). Realities in Childbearing, Philadelphia, W.B.Saunders Company, 895.

Özdamar K (1999). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizleri-1 SPSS-Minitab, 2.Baskı. Kaan Kitabevi. Eskişehir.

Rubin R (1986). Puerperal Change. Nursing Outlook 9(12): 35-48.

Taşkın L (1997). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. 5. Baskı, Sistem Ofset Matbaacılık, Ankara, 365-366.

Tulman L, Fawcett J, Groblewski L et al. (1990). Building a programme of research from the roy adaptation model of nursing. Journal of Advanced Nursing 15(1): 720-72.